

III Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ДОСЛІДНИКА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД»

**Аліна Сбруєва,
доктор педагогічних наук, професор**

**Питання наукової та академічної доброчесності
у Європейському просторі вищої освіти та
Європейському науковому просторі**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**Жан Моне Модуль «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів»
Jean Monnet Module «Europeanization of doctoral studies in the field of education: interdisciplinary and inclusive approaches»**

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

- **Research integrity** (наукова доброчесність) - сукупність етичних і правових норм, якими мають керуватися у своїй професійній діяльності науковці/дослідники з метою максимального підвищення якості та надійності досліджень, адекватного реагування на загрози або реальні порушення таких норм. (**The European Code of Conduct for Research Integrity, 2017**)
- **Academic integrity** (академічна доброчесність) – сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (**с.42 Закону України «Про освіту», 2017 р.**)
- **Academic integrity** (академічна доброчесність) - прихильність, навіть незважаючи на труднощі і небезпеку, до шести основних цінностей: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та мужність (**International Centre for Academic Integrity (ICAE), USA**)

Європейський кодекс наукової доброчесності (The European Code of Conduct for Research Integrity)

- Документ вперше було прийнято у 2011 р. Підлягає перегляду та редагуванню кожні 3-5 років, що дозволяє брати до уваги змінювані контексти розвитку наукових досліджень.
- Прийняття нової редакції у 2017 році обумовлене такими обставинами, як зміни способів фінансування науки, правил публікації досліджень, використання відкритих освітніх і наукових ресурсів тощо.
- Ініціатор створення Кодексу – **Європейська федерація академій природничих та гуманітарних наук (All European Academies)**, яка об'єднує більш ніж 50 наукових організацій з понад 40 країн, у тому числі НАН України.

Організації стейкхолдери – учасники розробки та прийняття Європейського кодексу наукової доброчесності

політичні	наукові	академічні	профільні	бізнесові
European Commission	All European Academies	European University Association (EUA)	Committee on Publication Ethics (COPE)	Business Europe
	European Association of Research and Technology Organisations (EARTO)	Conference on European Schools for Advanced Engineering Education and Research (CESAER)	European Network of Research Integrity Offices (ENRIO)	FoodDrink Europe
	European Citizen Science Association (ECSA)	League of European Research Universities (LERU)	EU-LIFE	
	Science Europe Euroscienc	Young European Research Universities Network (YERUN)	DIGITALEUROPE	
	European Association of the Molecular and Chemical Sciences (EUCHEMS)		Open Access Infrastructure for Research in Europe (OpenAIRE)	
	Young European Associated Researchers (YEAR)		Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA)	

Структура Європейського кодексу наукової доброчесності

1. ПРИНЦИПИ

Успішна дослідницька практика базується на фундаментальних принципах наукової доброчесності. Вони скеровують дослідників у їх роботі, а також у взаємодії з практичними, етичними та інтелектуальними проблемами, що є характерними для наукової діяльності.

Такими принципами є:

- **Надійність у забезпеченні якості досліджень**, що відображається в структурі, методології, змісті та способах використання джерел.
- **Чесність у розробці, реалізації, аналізі, звітуванні та оприлюдненні результатів досліджень прозорим, справедливим, повним та неупередженим способом.**
- **Повага до колег - учасників дослідження, суспільства, екосистем, культурної спадщини та навколишнього середовища.**
- **Звітність** за дослідження від моменту виникнення ідеї до публікації результатів, за управління та організацію, за навчання, керівництво та наставництво та **за широкі наслідки проведеного дослідження.**

Структура Європейського кодексу наукової доброчесності (2)

2. ВИМОГИ ДО НАЛЕЖНОЇ ПРАКТИКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Характеристика вимог до належної практики у таких аспектах:

2.1. Дослідницьке середовище

2.2. Навчання, керівництво та наставництво

2.3. Процедури дослідження

2.4. Засоби безпеки

2.5. Управління даними

2.6. Наукове співробітництво

2.7. Публікація та поширення результатів дослідження

2.8. Рецензування, оцінка та редагування дослідження

2.1. Дослідницьке середовище

Науково-дослідні установи та організації:

- сприяють поінформованості науковців щодо норм наукової доброчесності та забезпечують формування культури наукової доброчесності у закладі;
- демонструють чітку політику та процедури дотримання наукової доброчесності та попередження й подолання порушень відповідних норм;
- створюють належну інфраструктуру для управління даними та захист дослідницьких матеріалів у всіх їх формах;
- винагороджують відкриті та ефективні практики шляхом працевлаштування та кар'єрного росту наукових працівників

2.2. Навчання, керівництво та наставництво

Науково-дослідні установи та організації:

- **Забезпечують підготовку науковців з питань проектування, методології та аналізу результатів досліджень.**
- **розробляють належну та адекватну нормативну базу з питань етики та доброчесності досліджень та забезпечують ознайомлення всіх зацікавлених з відповідними кодексами та правилами.**
- **Здійснюють навчання усі дослідників з питань етики та наукової доброчесності протягом усіх етапів їх кар'єри - від молодшого до найвищого рівня.**
- **Старші дослідники та наукові керівники забезпечують ознайомлення членів їх наукових колективів з відповідними етичними та правовими нормами, надають їм конкретні рекомендації з метою належного проектування, розвитку та структурування науково-дослідної діяльності, формування культури наукової доброчесності.**

2.3. Процедури дослідження

Дослідники:

- враховують стан попереднього розроблення досліджуваної проблеми;
- ретельно проектують, здійснюють, аналізують та документують хід проведення дослідження;
- правильно та сумлінно використовують фінансові ресурси;
- публікують результати досліджень відкрито, чесно, прозоро і точно, або дотримуються конфіденційності даних та висновків, коли цього вимагають юридичні підстави;
- повідомляють про результати своїх досліджень у спосіб, що є сумісним зі стандартами відповідної дисципліни і, вони можуть бути застосовані, перевірені та відтворені.

2.4. Засоби безпеки

Дослідники:

- дотримуються кодексів та правил, що стосуються їхньої галузі знань;
- поведуться з досліджуваними об'єктами, будь то люди, тварини, культура, навколишнє середовище тощо з повагою та турботою, відповідно до законодавства та етичних норм;
- поважають здоров'я, безпеку та добробут громади, співробітників та інших сторін, пов'язаних з їх дослідженнями;
- враховують відмінності у віці, статі, культурі, релігії, етнічному походженні та соціальному класі досліджуваних об'єктів;
- визнають і управляють потенційними ризиками, пов'язаними з їх дослідженнями.

2.5. Управління даними

Дослідники, науково-дослідні установи та організації :

- забезпечують належну обробку всіх даних та матеріалів дослідження, включаючи неопубліковані, з надійним їх збереженням протягом необхідного періоду;
- гарантують, що доступ до даних є максимально відкритим, або максимально закритим, де це доречно, відповідно до принципів, що використовуються в управлінні даними – FAIR Principles (Findable, Accessible, Interoperable and Re-usable);
- забезпечують прозорість щодо доступу або використання своїх даних та матеріалів дослідження;
- визнають дані легітимними та цінними продуктами дослідження;
- гарантують, що будь-які угоди, що стосуються результатів досліджень, передбачають їх справедливе використання або їх захист на правах інтелектуальної власності.

2.6. Наукове співробітництво

Усі партнери у науково-дослідній співпраці:

- беруть на себе відповідальність за дотримання наукової доброчесності;
- максимально прозоро та відкрито узгоджують цілі дослідження та процес передачі партнерам своїх матеріалів і результатів;
- погоджуються щодо законів та правил, які застосовуватимуться для захисту інтелектуальної власності співробітників, а також процедур поводження з конфліктами та можливими випадками недоброчесної поведінки;
- мають належну інформацію та консультуються щодо публікації результатів досліджень.

2.7. Публікація та поширення результатів дослідження

Автори:

- несуть повну відповідальність за зміст публікації, якщо інше не вказано.
- погоджують послідовність авторства дослідження, визнаючи, що авторство базується на значимості внеску в розробку концепції дослідження, збір даних або аналіз чи інтерпретацію результатів.
- забезпечують, доступність роботи для колег своєчасно, відкрито, прозоро та точно, якщо інше не домовлено; є чесними у спілкуванні з широкою громадськістю у традиційних та соціальних мережах;
- визнають важливим робочий та інтелектуальний внесок інших, включаючи співробітників, асистентів та адміністраторів, які забезпечили вчасну звітність про виконання дослідження у відповідній формі;
- повідомляють про будь-який конфлікт інтересів та фінансову чи іншу підтримку дослідження або опублікування його результатів.

Автори та видавці:

- публікують виправлення до роботи або відмову від неї, якщо це необхідно, мотивуючи причини. Авторам надається підтримка за здійснення оперативних виправлень після публікації;
- вважають негативні результати настільки ж достовірними і важливими, як і позитивні, для публікації та розповсюдження.
- дотримуються однакових критеріїв якості незалежно від того, чи публікують вони дослідження в передплачуваному журналі, журналі відкритого доступу або в будь-якій іншій альтернативній формі публікації.

2.8. Рецензування, оцінка та редагування дослідження

Дослідники :

- проявляють своє ставлення до наукової спільноти, беручи участь у реферуванні, рецензуванні та оцінці результатів досліджень.
- розглядають та оцінюють подання на публікацію, фінансування, призначення, просування чи винагороду **прозорим та виправданим способом**.

Рецензенти чи редактори:

- що мають конфлікт інтересів, відмовляються від участі у прийнятті рішень щодо публікації, фінансування, призначення, просування чи винагороди.
- підтримують конфіденційність, якщо не існує попереднього схвалення на розголошення.
- дотримуються прав авторів та заявників та питають дозволу на використання представлених ідей, даних чи інтерпретацій.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ НАУКОВОЇ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

ПРИНЦИПИ НАУКОВОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ (AIPAA)	ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ (ICAE USA)	ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ (НАЗЯВО)
Надійність у забезпеченні якості	чесність	добročесність – відданість справі
Чесність у виконанні дослідження	довіра	чесність та порядність правдивість
Повага до колег	справедливість	прозорість
Звітність за дослідження	повага	законність
	відповідальність	повага
	мужність	довіра
		послідовне відстоювання
		справедливість
		самовдосконалення та вдосконалення
		відповідальність
		сумлінність
		професіоналізм

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ